

18. a) Se li omejujoče določbe o porabi mladostnih delavcev mej 12. in 14. letom (§ 94. obrtnega reda) spolnujejo in se li njih izpolnjevanje oblastveno nadzoruje?

b) Bi li ne kazalo za vse trgovske pomožne osebe vpeljati določene najdaljše delavske dobe?

Se li s dosedanjimi določbami in njih izvrševanjem dosega smoter, katerega stavlja obrtni red gledé na spolnovanje učne pogodbe, obrtno izobražbo učencev, njih нравstveno vzgojo, obisk cerkve, večernih in nedeljskih šol, in kako bi se mogel obisk obrtnih nadaljevalnih šol narediti obvezen?

20. Katere določbe o odpovedi za trgovsko pomočno osobje se naj vsprejmejo v obrtni red (član 61. trgovskega zakonika.) (Konec sledi.)

Obrtnijske raznoterosti.

Dolžina telegrafskih žic. Konec leta 1892 se je pomnožila dolžina telegrafskih dratov na vsem svetu za 340 tisoč kilometrov. Novih telegrafskih postaj se je odprlo 10 tisoč. Konec decembra 1892. je bilo svetovnemu občinstvu na razpolaganje poldrugi milijon telegrafskih prog, med katerimi je bilo napetih 4 milijone, 348 tisoč kilometrov dratu. Tu pa niso všteti še železniški telegrafi in telefoni.

Po posamičnih delih zemlje so nastopne dolžine telegrafskih žic.

a) V svetovno telegrafsko zvezo spadajočo.

v Evropi	2,161.300 kilometrov,
izven Evrope	494.700 "

b) Izven svetovno telegrafske zveze

v Ameriki	1,200.000 kilometrov,
v drugih delih zemlje	250.000 "
Podmorske zveze	242.000 "

Leta 1892. je bilo izročenih 312 milijonov telegramov na vsej zemlji. Pod morjem so položili važno zvez med Senegalom in Brazilijo.

Čiščenje novosrebrnih stvari. Stvar se dene najprej v zmes iz jednega dela solitrove kisline (ločnice) in 12 delov vode, potem se pa pomoči v zmes iz enakih delov žveplene in solitrove kisline, naposled se pa še v vodi splakne, posuši in očisti.

Kako se naredi barva za štamplje? Zmeša se 2 dela berolinskega modrila in 3 dele saj. Tej masi se pri-dene laškega olja, da vsa postane lahko tekoča in potem se s čopičem nadeva na štampljsko blazinico.

Kmetijstvo.

Občni zbor c. kr. kmetijske družbe.

Dne 8. t. m. je c. kr. kmetijska družba imela občni zbor v mestni dvorani. Vlado je zastopal vladni svetnik Dralka, navzočna sta bila tudi deželni glavar in ljubljanski župan.

Predsednik Murnik v svojem nagovoru prosi vladnega zastopnika in deželnega glavarja, da bi vsak v svojem delokrogu pospeševala družbo, in zahvali gospoda župana, da prepušča za zborovanje mestno dvorano. Potem omenja, da se je začel splošno izvrševati zakon o povzdigi živinarstva. Mnogo se je doseglo v kočevskem

in črnomaljskem okraji, več napredkov je pa želeti v kamniškem okraji. Da se ni več storilo, je nekoliko kriva slaba letina in suša. Doslej se je oddajalo po 24 bikov za polovico cene, letos se jih z državno in deželno podporo lahko še več, če se dobé sposobni prejemniki. Nadaljevalo se bode premovanje konj in prirejale dirke, ako ne usahnejo dotične podpore. Ribarski odsek marljivo deluje in je oddal letos že jednoletnih ribic. Število društvenikov narašča, in število podružnic pomnoži se z dovoljenjem današnjega zbora od 50 na 62. Odbor poslovil se je od prejšnjega dež. predsednika barona Winklerja in pozdravil sedanjega vodjo vlade barona Heina. Lanska letina je bila slaba, ali letošnja tudi dobro ne kaže, a treba je vztrajati. Konec predsednik zakliče trikrat cesarju „Slava“, čemur zborovalci navdušeno pritrdi.

Tajnik je potem poročal o družbinem delovanju. Leta 1892 je pristopilo 365 udov. Konec leta je bilo 17 častnih, 9 dopisujočih in 2317 pravih udov. Podružnic je bilo petdeset in več se jih še snuje. Ko se je poročilo tiskalo, je družba imela 53 podružnic 2500 udov. Umrlo je lani 53 družabnikov. Podkovrska šola je dobro obiskana. Ta šola pa ni več družbina, kakor je bila pod Bleiweisom, zakaj družba daje le prostore, učitelje pa plačuje država. Drevesnica se je razširila in že sedaj se oddaje na leto po 13000 drevesc, v kratkem jih bode mogoče oddajati po 20000. Delajo se poskušnje za seme krompirja, ker je ribniški opešal. Drugo leto se bode morda za seme razdaljal, potem bodo kmetovalci pridelovali zopet za izvoj dobro blago. Družbeni list „Kmetovalec“ se tiska v 3000 izvodih. Odbor je gledal, da dobi dobrega deteljnega semena. Lani je zmanjkalo pravega ruskega lanenega semena, ker se silno poprašuje po njem. Dobila se je podpora od vlade za nakup ruskega lanenega semena, ajde in semenskega krompirja, kar je prouzročilo za 12000 gld. prometa. Po moči se je podpiralo vinstvo. Nakupilo se je dva vagona modre galice in se je oddajala po znižani ceni za škropljenje vinogradov, katere je napala strupena rosa. Razdeljevalo se je zastonj škropilnice kupljene z ministersko podporo. Tudi za umetni gnoj se je skrbelo, ker vinstvo ne propada le zaradi strupene rose in trtne uši, temveč tudi zaradi tega, ker je zemlja že izsesana. Sadjarstvo napreduje. Razen društvene je še osem drugih drevesnic pri podružnicah in šolah. Živinarstvo se pospešuje z oddajanjem plemenskih bikov, bergamotnih ovnov in angleških mrjascev za polovico cene. Lani se je razdelilo 40 mrjascev. Želeti je, da se razširi angleško plemo, ker hrvatsko boleha na parkljih in gobci. Za čebelarstvo se izda poduk v slovenščini, ker so dosedanje knjige zastarele in so tudi že pošle. Rokopis je pripravljen. Nakup kmetijskih strojev napreduje. Kmetovalec se širi. Konje-reja tudi napreduje in izreajo se konji težkega plemena. Poročevalec nasvetuje, da vzame poročilo na znanje in izreče zahvalo c. kr. vladi, deželnemu zboru in kranjski hranilnici. Po precej dolgi debati so se vsprejeli tajnikovi nasveti.

Odbornik gos. Šiška je potem poročal o računskem sklepu za leto 1892. Dohodki so znašali 10.177 gld. 29 kr., stroški za 1161 gld. 72 kr. manj, kateri so ostali v blagajnici. Proračun kaže 12.900 gld. dohodkov in 1000 gld. manj stroškov. Premoženja ima družba 38.640 gld. 32 kr. in se je lani pomnožilo za 697 gld. 64 kr. Vsi računi se odobre.

Vodja Lapajne je nasvetoval, da se izreče zahvala odboru, posebno predsedniku in tajniku. Pri tej priliki se je zopet skusila zanesti politika v razgovor, kar je pa pri večini vzbudilo nevoljo. Lapajnetov predlog se je potem vsprejel. Na tajnikov predlog se je izrekla zahvala nekaterim gospodom članom za posebno pospeševanje narodnega gospodarstva. Naposled se je rešilo 37 predlogov podružnic v zmislu nasvetov glavnega odbora.

Potem predsednik zbor zaključil želeč, da bi vsi delovali z združenimi močmi.

Kmetijske raznoterosti.

Jara pšenica se posebno priporoča za one kraje z dobro zemljo, kjer vsled vremenskih nezgod ne uspeva ječmen. Jare pšenice se na dobri zemlji mnogo pridela in se tudi lahko proda, včasih še bolje nego ozimna pšenica. Posebno dobro uspeva za krompirjem, za peso se pa tako dobro ne obnese kakor ječmen.

Pristnost medu. Vzemi nekaj medu, deni ga v kak kozarec ali steklenico in vlij nanj trikrat toliko vode. Sedaj to zmes dobro stresij. Če na dnu ne ostane nič sluzaste odcedline, je med pristen, drugače je pa pomešan s sirupom, cukreno vodo ali drugimi stvarmi.

Kumena je za kmeta jako važna rastlina. Zrela kumena zrna pomagajo konjem in govedom, če slabo prebavljajo. Goveda in ovce tudi rade jedo seno ali deteljo, v kateri je bilo mnogo kumene. Živine mlada detelja ne napenja, ako je mej njo posejane nekaj kumene. Zato se priporoča, da se nekoliko kumene poseje mej deteljo.

Poučni in zabavni del.

Občni zbor „Slovenske Matice“

vršil se je dne 7. junija in se ga je udeležilo nekaj nad 50 društvenikov. Predsedoval je gospod prof. Levec, ki se je v svojem govoru spominjal pokojnega predsednika „Matičnega“ kanonika Jožefa Marna in naglašal njegove zasluge za „Matico“ in pa za slovensko slovstvo sploh.

Tajnik E. Lah prečita potem skrbno sestavljeno poročilo o društvenem in odborovem delovanju od 1. junija 1892. do 31. maja 1893. leta. V njem se tudi najprej spominja pokojnega predsednika, katerega životopis prinese letošnji Letopis. V odboru ni bilo družih prememb, da je namesto kan. Flisa, ki se je odpovedal, vstopil g. dr. Janežič, kateri je postal ključar namesto g. Praprotnika. Odbor je imel tri seje, odsek gospodarski je imel štiri seje, književni pa dve. Poročilo natančno navaja, o čem se je posvetovalo pri teh sejah. Na to poročilo govori o lanskim knjigah in omenja, da letos „Matica“ izda zopet troje knjig, 1. Letopis, 2. Nadaljevanje in konec

Rutarjevega spisa „Goriško in III. in IV. del romana z „Ognjem in mečem“.

Kot založno knjigo je izdala „Matica“ Slovensko stenografijo Bezenšekovo v 700 izvodih. Sedaj ima vkupe „Matica“ štiri založne knjige, dve ste pa zadnji čas pošli. O „Stenografiji“ in o Kosovem „Vzgojeslovji“ se nadeja, da postaneta šolski knjigi.

Iz Jurčič Tomšičeve ustanove za literarne namene se je razpisalo 200 gld. častnega darila za epično pesem, ker tacih pesmij v slovenskem slovstvu pogrešamo. Poskerbel je že odbor za primerno snov Knezove Knjižnice 1. zvezku, katera se pa letos še ne izda, ker zapuščina še ni dognana. Z rokopisi sploh je družba precej dobro založena in predsodki proti njej minevavajo. Za knjige se je bilo v proračun postavilo 5000 gld. Družbino premoženje se je pa pomnožilo le za 391 gld. 77 kr., ker je bilo več izrednih stroškov in so se nekateri neiztrgljivi dolgovi izbrisali. Premoženja ima „Matica“ 56.111 gld. 19 kr., potem pa še na razpolago dve narodni ustanovi, katerih obrestij se bodo zalagale knjige.

Književna zaloga je štela lani koncem leta 19089 knjig in 235 zemljevidov. Odbor je dovolil g. Zagorjanu proti 25 % rabatu in poluletnemu obračunu pravico do samozakupa, da nema več opraviiti s tujimi tvrdkami. Odbor je prepričan, da to ne bode „Matici“ na kvar.

V poverjeništvih je bilo več prememb. Sedaj je vseh poverjenikov 121. V ljubljanski škofiji 47, v lavantinski 31, v goriški nadškofiji 11, v tržaški 10, v krški 12, v sekovski 3 in drugih škofijah 7. Število društvenikov dosledno narašča. Lani je plačalo letnine 1970 gld. Število ustanovnikov se pa ne popolnjuje, kakor bi bilo želeli in je palo pod 300.

Omislila si je „Matica“ slike Knezovo, Marnovo in Grassellijevo.

„Matični“ odbornik Jarnej Zupanec je bil odlikovan z redom Franc Josipa reda. V aprilu je „Matica“ izrazila sožalje „Hrvatski Matici“, ker je umrl predsednik njen.

Koncem se je tajnik v poročilu svojem spominjal raznih pokojnikov.

Po računskem sklepu je lani imela „Matica“ 13.968 gld. 26 kr. dohodkov in 13.166 gld. 26 kr. stroškov. V proračun je postavljenih 7.835 gld. 90 kr. dohodkov in 7.606 gld. 4 kr. stroškov, mej njimi 5000 za knjige.

Po nasvetu kurata g. Žlogarja se je priporočilo odboru, da naloži društveno premoženje izključno v narodnih zavodih. Računskim pregledovalcem F. Bradaški, G. Pircu in K. Žagarju se je izrekla zahvala in so se vnovič potrdili za ta posel.

V odbor so se izvolili gosp.: Grasselli, dr. Lesar, Navratil, Rutar, Praprotnik, Stegnar, Župančič, Svetec, Vavru, Tavčar in Šuman.

Sklenile so se še nekatere bolj neznatne premembe pravil, kar je bilo potrebno, ker so sedanja pravila bila jezikovno in nekoliko tudi stvarno zastarela.

Našto je pa predsednik zbor zaključil zahvaljujoč se za obilno udeležbo.